

บทสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศ

เกี่ยวกับศูนย์ภาษาต่างประเทศ แห่งสถาบันการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

วิไลพร นาวิการ

สถาบันภาษาได้จัดสัมมนาระดับชาติเรื่อง “ภาษาอังกฤษสำหรับวิชาชีพ” ขึ้นเมื่อวันที่ 1-2 ธันวาคม 2531 หนึ่งในผู้ร่วมอภิปรายในหัวข้อ “ความสำคัญของภาษาอังกฤษในวงราชการ” คือ เอกอัครราชทูต อรรถพร อดิเรกโรจน์ เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง ฯ และผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ โดยในการอภิปรายครั้งนั้น เอกอัครราชทูต อรรถพร อดิเรกโรจน์ ฯ ได้เล่าถึงศูนย์ภาษาต่างประเทศ สถาบันการต่างประเทศโดยสังเขป (เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา) ซึ่งยังความสนใจแก่ผู้เข้าร่วมการสัมมนาโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมาพอสมควรแล้ว แต่กองบรรณาธิการวารสารภาษาปริทัศน์เชื่อว่าเรื่องราวต่าง ๆ ของศูนย์ภาษาต่างประเทศ สถาบันการต่างประเทศ จะยังคงเป็นที่น่าสนใจและชวนติดตาม จึงใคร่ขอถ่ายทอดรายละเอียดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศูนย์ภาษาต่างประเทศที่เอกอัครราชทูต อรรถพร อดิเรกโรจน์ ฯ ได้กรุณาชี้แจงเป็นการเพิ่มเติมภายหลังจากการอภิปรายในวันนั้น ดังต่อไปนี้

สถาบันภาษา : ขอความกรุณาท่านทูตเล่าถึงความจำเป็นมาของศูนย์ภาษาต่างประเทศ ของสถาบันการต่างประเทศ นี้ด้วยค่ะ

อห. อรรถพร อดิเรกโรจน์ : ก่อนที่จะกล่าวถึงการดำเนินงานของศูนย์ภาษาต่างประเทศในรายละเอียดเป็นการเพิ่มเติมจากการอภิปรายในวันนั้น ขอชี้แจงถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของข้าราชการ นอกเหนือจากการอบรมในสายการทูต นับจากสัปดาห์แรกที่เข้ากระทรวง ฯ ทุก ๆ ระยะเวลาไปจนถึงเมื่อจะดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต โดยที่เราเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศซึ่งในสายงานต้องติดต่อกับชาวต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งยังจะต้องออกไปประจำการในประเทศต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ อีกด้วย “ภาษา” จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ซึ่ง ณ ที่นี้จะกล่าวถึง เฉพาะแผนกภาษาอังกฤษของศูนย์ภาษาต่างประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับหัวข้อของการอภิปรายเท่านั้น

สถาบันภาษา : ไม่ทราบว่าได้เปิดสอนหลักสูตรในลักษณะเช่นไรคะ

อห. อรรถพร อดิเรกโรจน์ : สถาบัน ฯ สอนภาษาอังกฤษระดับสูงในลักษณะที่เป็น “ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ” (English for Specific Purposes หรือ ESP) คือ เน้นทักษะภาษาที่สอดคล้องกับงานของกระทรวง ฯ ซึ่งนักการทูตจะต้องประสบจริง (job-related professional skills) ให้มากที่สุด

สถาบันภาษา : ขอความกรุณาช่วยอย่างทักษะเหล่านี้สัปดาห์ละ

ออก. อัจฉรา : ก็อย่างเช่น การร่างสุนทรพจน์ หนังสือโต้ตอบ แลกเปลี่ยน โทรเลข บันทึกงานร่างทำนองนี้ รวมทั้งการจดบันทึกสนทนาและบันทึกการประชุม เราจะเน้นการฝึกฝนทักษะในการสื่อความหมาย ความสละสลวยของภาษา ตลอดจนการใช้ถ้อยสำนวนในแต่ละโอกาส นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาที่ค่อนข้างเทคนิคเฉพาะ เช่น การให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน การพูดในที่ชุมนุมชน (Public Speaking) การเข้าร่วมในการประชุมระหว่างประเทศ การเจรจาระหว่างประเทศ (Negotiation) และมีโครงการที่จะสอนการเป็นล่าม consecutive ต่อไป

สถาบันภาษา : แบ่งการเรียนการสอนเป็นกี่ระดับคะ

ออก. อัจฉรา : 4 ระดับคะ คือ Basic, Intermediate, Advanced และ Post Advanced

สถาบันภาษา : คัดเลือกกันอย่างไรคะ

ออก. อัจฉรา : ศูนย์ ฯ จะจัดให้มี Placement Test ก่อน เพื่อจัดชั้นเรียนตามความสามารถทางภาษาจริง ๆ ไม่คำนึงถึงตำแหน่งทางราชการ

สถาบันภาษา : ใครขอทราบความแตกต่างระหว่าง 4 ระดับนี้คะ

ออก. อัจฉรา : คือในระดับ Basic เราจะรื้อฟื้นภาษาอังกฤษเดิม ซึ่งอาจจะรื้อไปพอสมควรแล้วด้วยเหตุที่ไม่ได้อยู่ในสายงานที่ต้องพบปะเจรจากับชาวต่างประเทศมากเท่ากับบางกรมกอง แต่ก็เริ่มทักษะ ESP ควบคู่ไปด้วย ซึ่งพอถึงระดับ Intermediate ส่วนที่เป็น ESP นี้จะเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนในระดับ Advanced และ Post Advanced เราไม่ต้องไปคำนึงถึง structure ฯลฯ มากนัก แต่จะเน้นการฝึกทักษะภาษาเฉพาะด้านดังที่กล่าวมาแล้ว

สถาบันภาษา : แต่ละหลักสูตรใช้เวลาประมาณเท่าไรคะ

ออก. อัจฉรา : คือถ้าเป็น หลักสูตรหลัก ที่เรียกว่า core course นั้น จะเป็นหลักสูตร 4 สัปดาห์ นอกจากนี้เรายังมี หลักสูตรระยะสั้น ที่มุ่งการสอนภาษาเฉพาะด้าน รวมทั้งทักษะ specialized และ ESP ของนักการทูต อันจะเปิดโอกาสให้ข้าราชการมาฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมเฉพาะบางด้านที่จำเป็นและจะต้องใช้ในการทำงาน อาทิ Note-taking และ Writing มีทั้งหลักสูตรระยะ 2 สัปดาห์ และที่เปิดในลักษณะ Workshop สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

สถาบันภาษา : โดยทั่วไปเตรียม materials ที่ใช้ใน course ต่าง ๆ อย่างไรคะ

ออก. อัจฉรา : เรื่องการจัดทำ materials นี้ค่อนข้างจะใช้เวลา เนื่องจากเป็นการฝึกฝนทักษะภาษาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน materials ของศูนย์ ฯ จึงต้องใช้ของจริงเป็น authentic texts ซึ่งก็ต้องขอความร่วมมือไปยังกรมกองต่าง ๆ และกระทรวงอื่น ๆ หากใครมีอะไรดี ๆ ก็บอกกันมา เพราะฉะนั้น

การเลือก text ให้เหมาะสมจึงยากและกินเวลามาก ก็ยิ่ง ESP มากเท่าใด ก็ยิ่งจัดทำยากขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม materials ที่ใช้ในหลักสูตรของศูนย์ภาษา ฯ จะต้องกว้างและไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะงานกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น อย่างวิชา Mastering Complex Texts เรามีทั้ง texts ด้านการทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาให้หัดสรุปประเด็น เพราะบางครั้งข้าราชการสถานเอกอัครราชทูตอาจถูกมอบหมายให้ไปประชุมในเรื่องเหล่านี้แทนกระทรวงเจ้าของเรื่องซึ่งมิได้เดินทางมาประชุมเอง ดังนั้น แม้จะไม่ใช่สายงานโดยตรง ก็จำเป็นจะต้องรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ไว้ด้วย

สถาบันภาษา : สำหรับ audio visuals อื่น ๆ ล่ะค่ะ

ออท. อูร์จิดทา : ทางศูนย์ ฯ มีวีดิโอเทปอัดจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และเทปเสียงสำหรับให้ข้าราชการฝึกฝนการฟังและจดบันทึกจากสำเนียงภาษาอังกฤษหลากหลาย มิใช่เพียงฟังจาก accent มาตรฐานอย่างเดียว เช่น สำเนียงออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ประเทศแถบเอเชียใต้ ญี่ปุ่น เกาหลี หรือแม้แต่แอฟริกา เหล่านี้ก็เป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากธรรมเนียมปฏิบัติของกระทรวงการต่างประเทศกำหนดให้มีการบันทึกการสนทนาของแขกผู้มาเยือนทุกครั้ง

สถาบันภาษา : สำหรับกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนมีอะไรบ้างคะ

ออท. อูร์จิดทา : ศูนย์ภาษา ฯ ของเราใช้ทั้ง simulation และ role play เช่น วิชา Communication Skills จะจำลองสถานการณ์การประชุมระหว่างประเทศขึ้นโดยตั้งหัวข้อการประชุมไว้และจัดให้ผู้เรียนเล่นบทบาทเป็นรัฐมนตรีหรือหัวหน้าคณะแทนประเทศนั้นประเทศนี้ หรืออีก session หนึ่งเราสมมติสถานการณ์ว่าเป็นเจ้าหน้าที่กัก information ที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน มีชาวต่างประเทศและนักข่าวสอบถามปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเมืองไทย เช่น บัญหาสตรี แรงงานเด็ก หรือยาเสพติด เป็นต้น simulation เหล่านี้จัดทำได้ยากมาก กว่าจะทำให้เหมือนจริงได้ก็ต้องให้ผู้ที่เคยปฏิบัติงานด้านนั้น ๆ หรือเคยประจำการในประเทศที่เกี่ยวข้องช่วยกันคุยอีกด้วย สิ่งเหล่านี้ก็มีใช้ว่าจะมีสักทำสำเร็จรูปไว้แล้วส่งซื้อได้จากสำนักพิมพ์ทั่วไป ศูนย์ภาษา ฯ เคยนำ simulation ของกระทรวงการต่างประเทศอื่นที่ได้รับจากการร่วมมือกันมาใช้ แต่ยังคงปรับอีกมาก เพราะ simulation ของกระทรวงการต่างประเทศไทยจะต้องเป็น simulation ที่เกิดขึ้นในแวดวงของกระทรวง ฯ จริง ๆ

สถาบันภาษา : ขอให้ท่านช่วยกรุณาแยกตัวอย่างการสอนทักษะการใช้ภาษาที่ต้องใช้เทคนิคเฉพาะ

ออท. อูร์จิดทา : อย่างเช่นวิชา Diplomatic Correspondence เราจะสอนให้ร่างหนังสือราชการ สุนทรพจน์ และ statement ฯลฯ สำหรับโอกาสต่าง ๆ และเนื่องจากการเขียนมี technique และ style ต่าง ๆ กัน เราจึงมีวิชาหนึ่งแยกออกมาเป็น Writing Techniques and Styles ซึ่งจะไม่ได้ไปแตะต้องกับ format เลยมีแต่ writing style ล้วน ๆ คือการเขียนนี้ไม่ใช่เราจะเขียนตาม style ที่เรา

ชอบได้ ต้องพิจารณาหลายอย่าง เช่น ถ้าเป็นการประท้วงก็มี range ของความแข็งแกร่งต่าง ๆ ที่เราต้องเลือกใช้ให้ถูก นอกจากนั้น เราต้องดูว่าผู้พูดชอบ style ไท ็องอาจหรือเน้นมวล แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดที่อาจเกิดจากการเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่ถูกต้อง เราจึงเปิดหลักสูตร Vocabulary Development and Appropriate Language Use ด้วย คือบางที่เราหมายความว่าอย่างนี้ แต่ผู้ฟังเข้าใจอีกอย่าง ก็อาจจะเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนระหว่างประเทศได้

สถาบันภาษา : จากการดำเนินงานเท่าที่ผ่านมา ไม่ทราบว่ามีข้อจำกัดอย่างไรบ้างคะ

ออท. อูร์จิตทา : ขณะนี้ทางศูนย์ภาษา ฯ ยังต้องจัดหลักสูตรภายใต้กรอบการทำงานของกระทรวง ฯ ไม่สามารถจัดหลักสูตรที่แต่ละครั้งยาวกว่า 4 สัปดาห์ได้ เพราะแต่ละกรมกองมีจำนวนข้าราชการจำกัด ไม่อาจจัดสรรให้มาเรียนกับศูนย์ ฯ ทั้งวัน หรือครึ่งละนาน ๆ แบบนักศึกษาที่มุ่งแต่การเรียนอย่างเดียวได้ ดังนั้น เราก็พยายามจัดหลักสูตรเป็นโมดูลลักษณะ modules เพื่อให้ข้าราชการพอที่จะเจียดเวลาเข้ามาเรียนได้เป็นช่วง ๆ แม้จะมีภารกิจมากเพียงใดก็ตาม แต่ในส่วนตัวดิฉันเองอยากให้ผู้เรียนมาอยู่กับศูนย์ภาษา ฯ ทั้งวันที่ติดต่อกันในลักษณะ “total immersion” ซึ่งจะได้ผลดีกว่า

ทั้งนี้ทั้งนั้น เราได้เริ่มเชิญกระทรวงอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน คือ ต้องใช้ภาษาอังกฤษระดับสูงในสายงาน หรือออกไปประจำการนอกประเทศมาร่วมในหลักสูตรด้วยแล้ว

นอกจากภาษาอังกฤษสำหรับนักการทูตแล้ว ศูนย์ ฯ ยังได้รับมอบหมายให้จัดอบรมภาษาอังกฤษให้แก่เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ซึ่งล้วนแต่ต้องไปประจำการในต่างประเทศ เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ พิมพ์สติก เจ้าหน้าที่สื่อสาร เจ้าหน้าที่การเงิน ฯลฯ ซึ่งโดยสายงานแล้ว ใช้ภาษาอังกฤษแตกต่างกับนักการทูต ศูนย์ ฯ ไม่สอนการเขียน speech แต่จะเน้นการใช้ภาษาที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ในต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตในประเทศเหล่านั้นได้อย่างราบรื่น เช่น การรับและจดข้อความทางโทรศัพท์ การสนทนา ตอบข้อซักถามในเรื่องทั่ว ๆ ไป รวมทั้งการติดต่อบริษัทในสายตาของตน ตลอดจนในเรื่องที่สถานทูตสถานกงสุลต้องร่วมกันดำเนินการ อาทิ ในกรณีต้อนรับคณะระดับสูงที่มาเยือนหรือในการประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังได้ฝึกให้ร่างหนังสือภาษาอังกฤษที่มีให้มีเนื้อหาสาระลงลึกทางด้านการเมืองหรือการต่างประเทศซึ่งหากยิ่งทำได้มากเท่าไร ก็จะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่การทูตได้ยิ่งขึ้น

สถาบันภาษา : สำหรับคู่สมรสที่กักตักตามข้าราชการไปต่างประเทศ ไม่ทราบว่าจะอบรมให้ด้วยหรือเปล่านั้น

ออท. อรุณดา : มีค่ะ เราสนับสนุนให้เข้ามาร่วมฟังการบรรยายในหลักสูตร “ข้าราชการที่จะไปประจำการในต่างประเทศ” ด้วย และยังได้จัดหลักสูตรเฉพาะให้อีกหนึ่งสัปดาห์ด้วยนอกจากนี้ ศูนย์ ฯ ยังมีโครงการที่จะเปิดหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับคู่สมรสด้วย เราจะเน้นตามบทบาทที่จะต้องไปทำในโอกาสต่าง ๆ แต่การทำหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับคู่สมรสก่อนข้างยาก โดยเฉพาะการหา “needs” เนื่องจากไม่มีประสบการณ์ด้วยตัวเองจึงต้องใช้เวลาในการหารือกับภรรยา นักการทูตไทย และต่างประเทศพอสมควร

สถาบันภาษา : สำหรับคู่สมรสที่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษต่างกันจะจัดให้เข้ากับหลักสูตรไทยได้อย่างไรคะ

ออท. อรุณดา : คือเราจัดเป็นช่วงยาวค่ะ ท่านที่ภาษาดีแล้วก็อาจจะขอเข้าเฉพาะช่วงหลังบางท่านก็อาจจะต้องให้เข้าตั้งแต่แรก หรือมีฉะนั้นอาจจัดแยกกลุ่มตามระดับคงต้องพิจารณากันต่อไปทั้งในประเด็นนี้ ตลอดจนเนื้อหาหลักสูตร ระยะเวลา materials และรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตลอดการสนทนา เอกอัครราชทูต อรุณดา รอดประเสริฐ ได้เน้นถึงประเด็นหลักซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอน กล่าวคือ materials ที่นำมาใช้ในหลักสูตร ต้องเป็นของจริง มีความหลากหลาย มีหลายรูปแบบ นอกจากนั้น ยังต้องคำนึงถึงการนำไปใช้ คือสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง และในเรื่องของการนำไปใช้ได้ นั้น ก่อนอื่นต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการด้านใด ต้องสนองตามต้องการด้านนั้น การสอนสิ่งที่ผู้เรียนไม่ต้องการย่อมไม่เกิดประโยชน์ หรือสอนในสิ่งที่เกินความสามารถก็ไม่อาจนำไปปฏิบัติใช้ได้ ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เช่นกัน เอกอัครราชทูต อรุณดา ฯ ได้ให้ข้อคิดที่ว่า จำนวนผู้เรียนในชั้นมีผลต่อการเรียน จำนวนผู้เรียนไม่ควรมากเกินไป มิฉะนั้นกิจกรรมและการฝึกฝนต่าง ๆ ในชั้นจะดำเนินไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร สำหรับผู้อ่านซึ่งเป็นครูหรืออาจารย์สอนภาษาอังกฤษ ประเด็นนี้ยังคงเป็นปัญหาที่มุ่งเราไปอีกนานแต่อย่างไรก็ดี ข้อคิดอื่น ๆ ถือได้ว่าเป็นสิ่งเตือนใจอันมีประโยชน์ในการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน กองบรรณาธิการวารสารภาษาปริทัศน์ ขอถือโอกาสนี้ กราบขอบพระคุณเอกอัครราชทูต อรุณดา รอดประเสริฐ ในการอนุเคราะห์การสัมภาษณ์ครั้งนี้

ปิยนารด พัททองพรรณ

วัลยาพร นาวิการ

สัมภาษณ์

ศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์